

Hvordan kan BREEAM Infrastructure hjelpe deg å forbedre prosessen for massehåndtering i prosjekter?

Miljøringen - 23.11.23

Stina Kiil seniorrådgiver bærekraftledelse

Hva er BREEAM Infrastructure?

BREEAM®

TEKNISK MANUAL – SD6053A

BREEAM Infrastructure for prosjekter

Internasjonal utgave | Versjon 6

BREGROUP.COM

System for bærekraftsertifisering for anlegg og infrastruktur

Anleggsbransjens felles rammeverk for bærekraft i Norge

Internasjonal manual for prosjekter

Livsløpstankegang

Dokumentert bærekraft – 3. parts sertifisert

Treffer alle fag- fra prosjektleder til VA-ingeniør

Profesjonalisering av bærekraft

Formålet med BREEAM

Finne bærekraftige forbedringer for et prosjekt

Hvilke type prosjekter kan bruke BREEAM Infrastructure?

- Veier
- Bane
- Havbruk
- Batterifabrikker
- Dammer
- Vindparker
- Ombyggingsprosjekter
- Klimatilpasningsprosjekter som skredsikring
- Idrettsanlegg
- ...

Rv. 3/25-Løten-Elverum – Byggherre Statens vegvesen
CEEQUAL Excellent- Whole Team award

D73 Sykkeltunnel Fløyen-Kronstad- Byggherre Bybanen Utbygging
CEEQUAL Very Good- Strategy & Design

Status i Norge

- Grønn byggallianse – kontaktpunkt for BREEAM i Norge
- To manualer, oversatt til norsk i 2023
- Ny veileder på norsk - desember 2023
  - Multiconsult har utarbeidet for Grønn byggallianse
- Ambisjon– Grønn byggallianse utvikler BREEAM NOR Infrastructure

BANE NOR

bybanen
utbygging

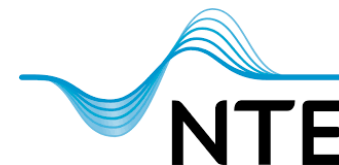

Oslo

Vann- og avløpsetaten

Private utbyggere
- batterifabrikker

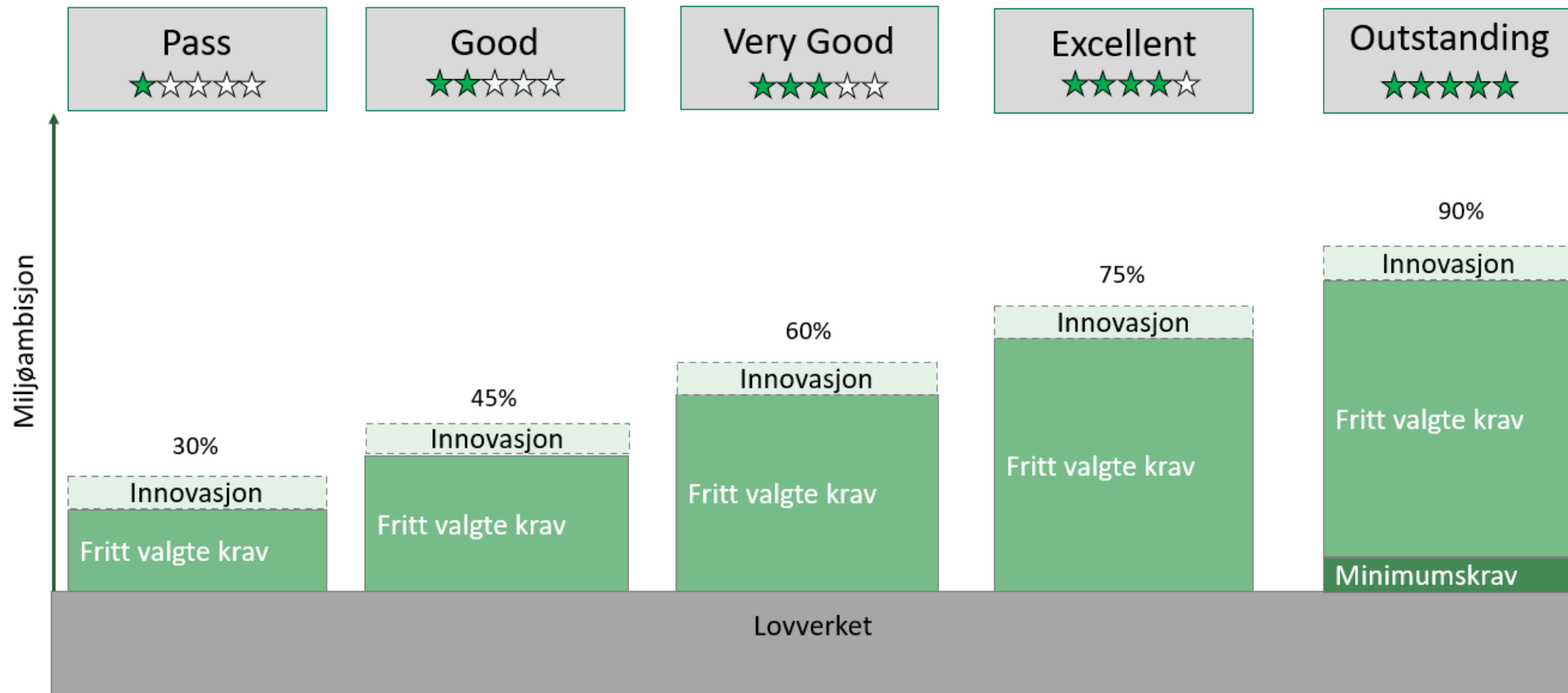

Multiconsult

Totalentreprenører

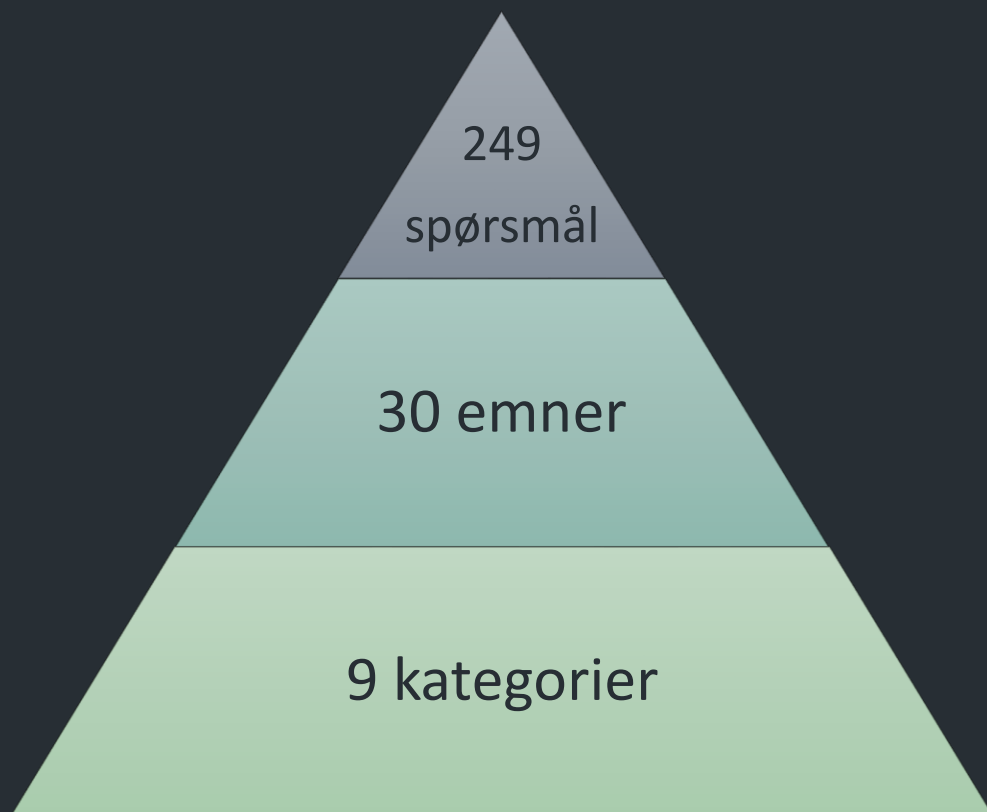

Sertifiseringsnivåer

Hvilke temaer dekkes?

- 1 Ledelse
- 2 Robusthet
- 3 Lokalsamfunn og interesser
- 4 Arealbruk og økologi
- 5 Landskap og kulturarv
- 6 Forurensning
- 7 Ressurser
- 8 Transport
- 9 Innovasjon

Hvilke temaer er relevant for massehåndtering?

1 Ledelse	1.1 Bærekraftig lederskap 1.2 Miljøledelse 1.3 Ansvarlig anleggsledelse 1.4 Styring av sosiale forhold for bemanning og leverandørkjeden 1.5 Livssyklus-kostnader (LCC)
2 Robusthet	2.1 Risikovurdering og tiltak 2.2 Flom og overvann 2.3 Fremtidige behov
3 Lokalsamfunn og interessenter	3.1 Medvirkning og kommunikasjon 3.2 Samfunnsgevinster i et større perspektiv 3.3 Økonomiske gevinster i et større perspektiv
4 Arealbruk og økologi	4.1 Arealbruk og verdi 4.2 Grunnforurensning og sanering 4.3 Beskyttelse av biodiversitet 4.4 Endring og forbedring av biodiversitet 4.5 Langsiktig forvaltning av biodiversitet
5 Landskap og kulturarv	5.1 Landskap og visuell påvirkning 5.2 Kulturarv
6 Forurensning	6.1 Vannforurensning 6.2 Luft-, støy- og lysforurensning
7 Ressurser	7.1 Strategi for ressurseffektivitet 7.2 Reduksjon av klimagassutslipp i hele livsløpet 7.3 Miljøpåvirkning fra byggeprodukter 7.4 Sirkulær bruk av byggeprodukter 7.5 Ansvarlig innkjøp av byggeprodukter 7.6 Avfallshåndtering i anleggsfasen 7.7 Energi 7.8 Vann
8 Transport	8.1 Transportnettverk 8.2 Logistikk i anleggsfasen
9 Innovasjon	9 Innovasjon

Bærekraftig massehåndtering- eksempler på aktuelle temaer

Sosial bærekraft

Sikkerhet, helse og arbeidsmiljø

Luftforurensning

Støy

Trafikksikkerhet

Sosiale forhold i leverandørkjeden

Lokalsamfunn og naboer

....

Økonomisk bærekraft

Samfunnsøkonomiske analyse

Nyttekost

Livssyklus kostnader

....

Miljømessig bærekraft

Fotavtrykk areal i driftsfase og anleggsfase

Økologi

Naturrestaurering

Forurensede masser

Forurensning til grunn og vann

Vannmiljø

Klimatilpasning

Klimagass

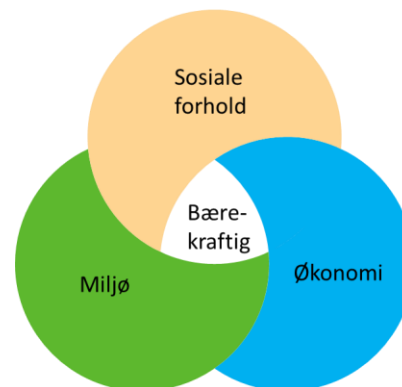
Avfall

Vannforbruk

Energiforbruk

Ombruk og sirkularitet

....

Hvordan starte?

- Byggherre:
  - Bruk BREEAM til realisere bærekraftstrategien din
  - Få bærekraftsmål og ambisjoner ned på prosjektnivå
- Sett konkrete og målbare bærekraftsmål
- Kjør preanalyse

BÆNE NOR
Bærekraft
VEIKART 2021-2025

Statkraft

Statkraft's sustainability strategy
We drive a green and fair energy transition

Bærekraft for Statens vegvesen omhandler følgende fem områder. Det er avgjørende at vi lykkes med disse.

Klimagassutslipp og klimatilpassing	Ressursbruk og sirkulærøkonomi	Biologisk mangfold og økosystemer	Ringvirkninger for lokalsamfunn og trafikanter	Serisitet og arbeidsforhold i leverandørkjeden
<ul style="list-style-type: none"> • Klimatilpassing av veginfrastruktur • Klimagassutslipp i hele verdikjeden • Energiforbruk	<ul style="list-style-type: none"> • Optimalisering av ressursbruk (valg av materialer, masse- og avfallhåndtering) • Sirkulære løsninger (gjernbruk og ombruk)	<ul style="list-style-type: none"> • Inngrep, tap og tilbakeføring av natur (arealbeslag og arealbruksendringer) • Påvirkning på plante- og dyreliv	<ul style="list-style-type: none"> • Trafikksikkerhet • By- og tettstedsutvikling • Miljøvennlig transport • Universell utforming • Helsepåvirkning fra støy- og luftforurensning	<ul style="list-style-type: none"> • Sosial dumping og arbeidskriminalitet i leverandørkjeden og transportnæringen • HMS, arbeidstid- og lønnsbestemmelser for leverandører og underleverandører

■ Klima og miljø ■ Sosiale forhold

En rød tråd fra tidligfase til anleggsfase

7.5.4 Materialer som er produsert lokalt og resirkulert – tidlig vurdering (obligatorisk)

7.5.4.1 Tiltakshaveren krever at det vurderes å bruke lokalt produsert og resirkulert materiale.

Tidligfase

Tid	Des	Anl
5		

Prosjektering

7.5.5 Materialer som er produsert lokalt og resirkulert – videre vurdering (obligatorisk)

7.5.5.1 De prosjekterende og entreprenøren har undersøkt alle lokale kilder til materialer, herunder resirkulerte materialer.

Tid	Des	Anl
	5	

Anleggsfase

7.5.6 Materialer som er produsert lokalt og resirkulert – bruk

7.5.6.1 De prosjekterende og entreprenøren har tilpasset prosjekteringen og spesifikasjonene for å legge til rette for bruk av lokalt produsert og resirkulert materiale der det var hensiktsmessig.

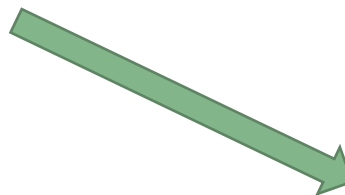
Tid	Des	Anl
	5	

Hva er smart å få på plass tidlig for massehåndtering?

1. Sett konkrete og målbare mål for massehåndtering

- For anleggsfase og driftsfase

7.1.3 Retningslinjer og mål for ressurseffektivitet i driftsfasen

7.1.3.1 Alle som er direkte involvert i tidligfase og designfase av prosjektet, har formelle retningslinjer og mål på bedriftsnivå som skal sikre at fysiske ressurser brukes så effektivt som mulig i driften av anlegget.

Tid	Des	Anl
5 (opp til)	5 (opp til)	

Resultat	Poeng hver (for hver fase)
(i) Bruke materialer mer effektivt	1 hver (for hver fase)
(ii) Redusere avfall	
(iii) Bruke vann mer effektivt	
(iv) Bruke energi mer effektivt	
(v) Redusere klimagassutslipp	

7.1.4 Retningslinjer og mål for ressurseffektivitet i anleggsfasen (obligatorisk)

7.1.4.1 Alle som er direkte involvert i prosjektet, skal ha formelle retningslinjer og mål på bedriftsnivå som skal sikre at fysiske ressurser brukes så effektivt som mulig i design- og anleggsfasen.

Tid	Des	Anl
	5 (opp til)	5 (opp til)

Resultat	Poeng hver (for hver fase)
(i) Bruke materialer mer effektivt	1 hver (for hver fase)
(ii) Redusere avfall	
(iii) Bruke vann mer effektivt	
(iv) Bruke energi mer effektivt	
(v) Redusere klimagassutslipp	

Eksempler på temaer for massehåndtering

7.4 Sirkulær bruk av byggeprodukter

Poengoversikt

Revisjonskriterier	Tidligfase	Designfase	Anleggsfase
7.4.1 Forretningsmodeller for en sirkulær økonomi – vurdert	6 ^(opp til)		
7.4.2 Forretningsmodeller for en sirkulær økonomi – implementert	12 ^(opp til)		
7.4.3 Holdbarhet og lavt vedlikeholdsbehov		11	
7.4.4 Langsiktig planlagt vedlikehold (obligatorisk)		12	
7.4.5 Fremtidig demontering		12 ^(opp til)	
7.4.6 Materialregister (obligatorisk)			4
7.4.7 Bevaring av eksisterende konstruksjoner og materialer	15 ^(opp til)		
7.4.8 Lokal bruk av rivningsmaterialer	32 ^(opp til)		
7.4.9 Cut and fill-optimalisering		11	
7.4.10 Håndtering av jordmasser		17	
7.4.11 Nyttig gjenbruk av toppjord			8 ^(opp til)
7.4.12 Gjenvunnet eller resirkulert materiale (obligatorisk)		7 ^(opp til)	7 ^(opp til)
7.4.13 Gjenvunnet eller resirkulert fyllmasse og bærelag		5 ^(opp til)	5 ^(opp til)
7.4.14 Nyttig gjenbruk av gravemasser (obligatorisk)		32 ^(opp til)	
7.4.15 Overskuddsmaterialer (obligatorisk)			20
7.4.16 Lagring av materialer (obligatorisk)			20
7.4.17 Nyttig bruk av overskuddsmaterialer (obligatorisk)			18 ^(opp til)

Eksempler på temaer for massehåndtering

7.4.13 Gjenvunnet eller resirkulert fyllmasse og bærelag

7.4.13.1 En prosentandel (i volum) av fyllmasse og bærelag spesifisert i prosjektet er laget av tidligere brukt materiale gjenvunnet fra lokaliteten eller andre steder.

Tid	Des	Anl
	5 (opp til)	5 (opp til)

(i) Spesifisert

	Prosentandel spesifisert	Poeng	Revisjonsfase
(a.)	40 % eller mer	2	Designfase
(b.)	60 % eller mer	3	
(c.)	80 % eller mer	4	
	Hvis dette ble generert på stedet (for eksempel rivningsmateriale knust på stedet)	Legg til 1	

(ii) Brukt

	Prosentandel brukt	Poeng	Revisjonsfase
(a.)	40 % eller mer	2	Anleggsfase
(b.)	60 % eller mer	3	
(c.)	80 % eller mer	4	
	Hvis dette ble generert på stedet (for eksempel rivningsmateriale knust på stedet)	Legg til 1	

Eksempler på temaer for massehåndtering

7.4.14 Nyttig gjenbruk av gravemasser (obligatorisk)

7.4.14.1 En prosentandel (i volum) av gravemasser er gjenbrukt på stedet.

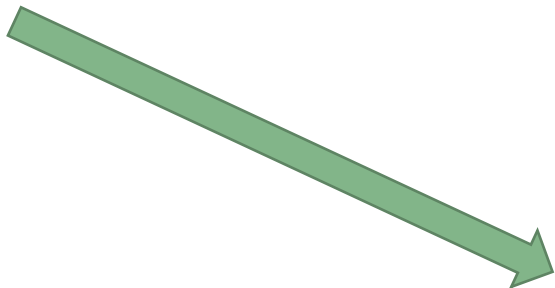
Tid	Des	Anl
	32 (opp til)	

	Resultat	Poeng
(a)	30 % eller mer	14
(b)	50 % eller mer	20
(c)	90 % eller mer	26
(d)	100 %	32

Eksempler på temaer for massehåndtering

- Arealbruk

Revisjonskriterier	Tidligfase	Designfase	Anleggsfase
4.1.1 Arealbruksstrategi	3		
4.1.2 Alternative plasseringer av prosjektet	27		
4.1.3 Vurdering av alternative plasseringer av prosjektet	27		
4.1.4 Arealenes egnethet	27 <small>(opp til)</small>		
4.1.5 Begrunnelsen for arealenes egnethet	27		
4.1.6 Effektiv arealbruk		26	
4.1.7 Valg av midlertidige arealer	2	2	4
4.1.8 Midlertidige arealer			8
4.1.9 Tidligere bruk av arealene	20 <small>(opp til)</small>		
4.1.10 Bevaring av jord og andre ressurser på lokaliteten	14		

Prosjekteksempel fra D11 Bybanen Utbygging

Bybanen D11 Sentrum

- Grunnentreprise
- Fyllingen maskin
- Utgangspunkt
  - Motivert entreprenør med null kunnskap om BREEAM Infrastructure
  - Lite handlingsrom med «standard miljøkrav»

Kun sertifisering i anleggsfase

Kontraktskrav: Construction - nivå Good

D11 Bybanen, eksempel nyttegevinst

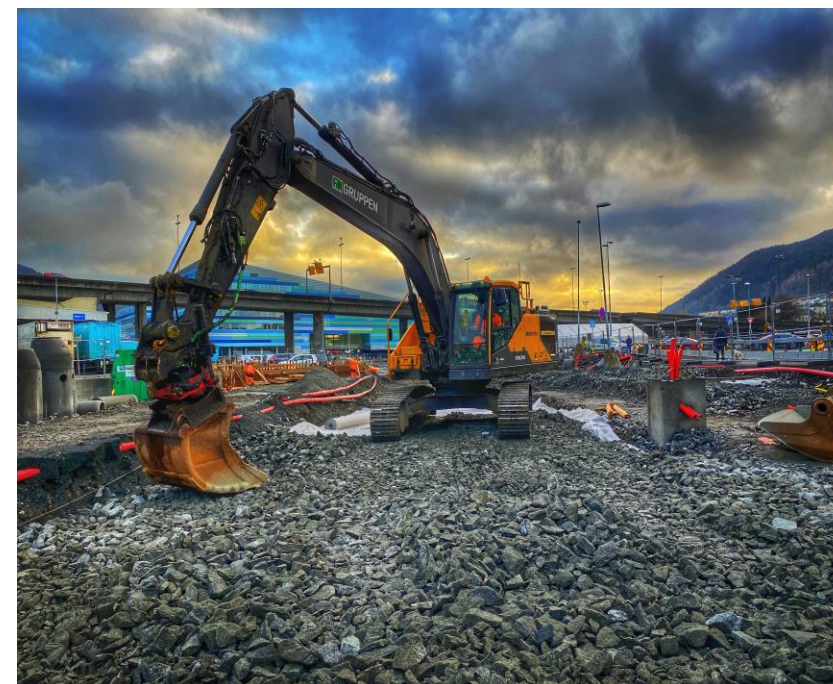
- Gjenbruk ca. 10 % av alle materialer
- Resirkulert materiale: 5% av alle materialer
- Bruk av lokale materialer: 10 % av alle materialer
- Samhandling på tvers entrepriser
  - omdisponering av materialer, jordmasser og asfalt

Sparte ca. 2% av kostnadene pga. gjenbruk

«Det var kjekt å være med å finne gode miljøløsninger, og skjønne hvordan man kan selv kan bidra til miljø og bærekraft!»

Sertifiseringsnivå: Construction - Very Good

BREEAM Infrastructure assessor: Silje Røysland Multiconsult

Hva med BREEAM i kontrakt og anskaffelser?

- Grønn finansiering
- BREEAM gir poeng for
  - Tildelingskriterier
  - Prestasjonskrav i kontrakter

Hvordan stille krav i konkurransegrunnlag?

- Kvalifisering: Krav til BREEAM-kompetanse
- Eksempler, kravspesifikasjon
  - Godkjent BREEAM assessor
  - Tydelig ambisjon og mål for bærekraft
  - Revisjonsomfang
  - Hvordan samarbeid og ansvar mellom byggherre, rådgiver og entreprenør for BREEAM skal være
  - Malus for frister og leveranser
  - Bonus er frivillig
- Tips - Bruk preanalysen til å utarbeide input til konkurransegrunnlag
  - Sikrer at du får de miljøkvaliteter du ønsker
- Eksempler fra byggherre
  - Stiller basiskrav om *Very Good*
  - Premierer oppnåelse av høyere nivå i tildelingskriterier

Oppsummert

- Begynn tidlig
- Bruk BREEAM til realisere bærekraftstrategien din
- Sett konkrete mål for massehåndtering
- Bruk BREEAMs temaer som inspirasjon til å sette mål
- Kjør preanalyse: Plukk ut emner som er viktig for ditt prosjekt
- Helhetlig massehåndteringsplan
- Samhandling tverrfaglig
- Få det inn i kontrakt og konkurransegrunnlag

Multiconsult

- Seniorrådgivere miljøledelse anlegg og BREEAM Infrastructure assessorer
- Et team med fageksperter for rådgivning innen miljøkrav i kontrakt og anskaffelser
- Norges største miljø for miljøgeologi, geoteknikk og ingeniørgeologi
- Alt innen ingeniørfag, natur og miljø innen bygg og eiendom, fornybar energi, vei, bane, BREEAM NOR etc.....

Takk for meg!

Kontakt – stina.kiil@multiconsult.no, tlf. 41 23 11 27